

Nr 83.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående fortsatt statlig exportkreditgaranti; given Stockholms slott den 5 februari 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 5 februari 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med t. f. cheferna för utrikes- och finansdepartementen anför chefen för handelsdepartementet, statsrådet Sköld:

I anledning av Kungl. Maj:ts i proposition den 17 mars 1933, nr 245, framställda förslag medgav samma års riksdag, att, i huvudsaklig överensstämmelse

Bihang till riksdagens protokoll 1937. 1 saml. Nr 83.

melse med vad av dåvarande chefen för handelsdepartementet i statsrådsprotokollet över handelsärenden för nämnda dag anförts och med iakttagande av de synpunkter, vilka av särskilda utskottet i dess utlåtande nr 4 framhållits, samt enligt de närmare bestämmelser, som kunde bliva av Kungl. Maj:t meddelade, svenska staten finge under tiden till och med utgången av budgetåret 1933/1934 till belopp av högst 75 miljoner kronor iklädas betalningsansvar för exportkrediter för till utlandet levererade inhemska alster av industri, jordbruk och fiske. Riksdagen medgav vidare, att av nyssberörda belopp av 75 miljoner kronor högst 6 miljoner kronor finge tagas i anspråk för finansiering av export av inhemska alster av jordbruk och fiske i enlighet med de särskilda riktlinjer, vilka av utskottet i förenämnda utlåtande därutinnan angivits. Än vidare beslöt riksdagen, att de premier, som enligt vad i utskottets utlåtande anförts borde erläggas, skulle överföras till en av riksgäldskontoret förvaltdad fond, från vilken skulle täckas såväl de förluster, som kunde uppkomma å ifrågavarande verksamhet, som ock administrationskostnader för det organ, som jämlikt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande kunde komma att inrättas för verksamhetens handhavande.

Genom förordning den 26 juni 1933 (nr 429) lämnades sedermera i enlighet med riksdagens direktiv föreskrifter angående statsgaranti för exportkredit m. m., därvid bland annat stadgades, att prövning och avgörande av fråga om statsgaranti för exportkredit m. m. skulle ankomma på en av Kungl. Maj:t utsedd nämnd, exportkreditnämnden. Instruktion för denna nämnd utfärdades ävenledes den 26 juni 1933 (nr 430).

Sedan Kungl. Maj:t i proposition den 16 mars 1934, nr 256, väckt förslag om fortsatt bemyndigande för beviljande av statlig exportkreditgaranti under budgetåret 1934/1935, medgav 1934 års riksdag enligt dess skrivelse nr 309, att svenska staten finge under tiden till och med utgången av sistnämnda budgetår till belopp av högst 35 miljoner kronor — däri inberäknade de belopp, vartill garantier beviljats eller kunde komma att före utgången av budgetåret 1933/1934 beviljas — iklädas betalningsansvar för till utlandet levererade inhemska alster av industri, jordbruk och fiske; tillika beslöt riksdagen, att de för ifrågavarande exportkreditgarantier givna bestämmelserna skulle i hudsak oförändrade gälla, med beaktande dock av visst av riksdagen gjort uttalande rörande garantis maximibegränsning.

I anledning härav förordnade Kungl. Maj:t den 22 juni 1934 (Sv. förf.-saml. nr 345), att förordningen den 26 juni 1933 (nr 429) angående statsgaranti för exportkredit m. m. — vilken förordning gällde till och med den 30 juni 1934 — skulle, med viss ändrad lydelse av 4 och 5 §§, äga fortsatt giltighet efter sistnämnda dag till och med den 30 juni 1935.

Sedan 1935 års riksdag bifallit Kungl. Maj:ts i proposition den 8 mars 1935, nr 169, gjorda framställning om fortsatt bemyndigande för beviljande, i hudsaklig överensstämmelse med då gällande bestämmelser, av statlig exportkreditgaranti under budgetåret 1935/1936, förordnade Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 (Sv. förf.-saml. nr 329), att förordningen den 26 juni 1933, med

däri genom förordningen den 22 juni 1934 gjorda ändringar, skulle äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1936.

I proposition den 8 maj 1936, nr 263, framlade Kungl. Maj:t förslag om fortsatt bemyndigande för beviljande av statlig exportkreditgaranti under budgetåret 1936/1937, och föreslogs därvid tillika viss höjning av garantis maximigräns. Sedan riksdagen i skrivelse nr 301 anmält, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts proposition, har Kungl. Maj:t den 19 juni 1936 (Sv. förf.-saml. nr 311) förordnat, att förordningen den 26 juni 1933 med däri genom förordningen den 22 juni 1934 gjorda ändringar skulle äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1937, dock med ändrad lydelse av § 4 i viss angiven del.

Enligt de sålunda meddelade föreskrifterna har exportkreditnämnden att, till den svenska exportens främjande, bevilja statsgaranti för den kredit, som av exportör lämnas vid försäljning till utlandet av inhemska alster av industri, jordbruk eller fiske. I särskilda fall kan statsgaranti även beviljas för entreprenadarbeten, som utföras i utlandet i förening med industrileveranser, ävensom för till utlandet levererade alster av svensk teknisk konsulterande verksamhet, särskilt då dylik verksamhet kan bliva av betydelse för svensk export. Statsgarantin må högst avse, att ett belopp uppgående till 75 procent eller, i fråga om gatsten och kantsten, 85 procent av den av exportören lämnade krediten kommer att inflyta. Då fråga är om export av alster av jordbruk eller av fisk och fiskprodukter kan garantin utsträckas intill hela kreditbeloppet. I fall av denna art äger exportkreditnämnden även att helt eller delvis finansiera exporten genom köpesummans förskotterande.

Statsgarantin kan avse utebliven betalning av två olika huvudorsaker, nämligen dels i anledning av köparens insolvens, dels ock på grund av hinder för säljaren att erhålla betalning till följd av allmänt moratorium, valutaspärr, andra valutarestriktioner eller liknande statliga åtgärder utomlands.

Sammanlagda beloppet av samtidigt utelöpande exportkreditgarantier, däri inberäknat vad staten — utan att återbetalning ägt rum — kan hava fått utgiva på grund av förskott eller beviljad garanti, får ej överstiga 35 miljoner kronor. Inom ramen härför kunna nyssnämnda utvidgade garantier respektive förskott till förmån för jordbruk och fiske uppgå till 6 miljoner kronor tillhopa.

Under återopande av den gjorda tidsbegränsningen av medgivandet att ikläda staten betalningsansvar av nu ifrågavarande art, anmodade jag genom skrivelse den 23 oktober 1936 exportkreditnämnden att avgiva yttrande, dels huruvida efter utgången av budgetåret 1936/1937 fortsatt bemyndigande för beviljande av statsgaranti för exportkredit m. m. kunde anses vara av behovet påkallat, dels ock, därest nämnden funne behov av dylikt bemyndigande föreligga, huruvida ändringar i gällande författningsbestämmelser med hänsyn till vunna erfarenheter av nämndens verksamhet kunde vara att förordna.

I skrivelse den 16 januari 1937 har *exportkreditnämnden* avgivit det begärda yttrandet. Nämnden har däri till en början rörande sin hittillsvarande verksamhet meddelat följande.

Under det senast tilländalupna året hade nämndens verksamhet fortgått efter i huvudsak samma riktlinjer som dessförinnan, därvid dock, i enlighet med det genom 1936 års riksdags beslut utvidgade bemyndigandet, garanti i åtskilliga fall lämnats till högre procent av kreditbeloppet än tidigare varit medgivet. Under tiden från begynnelsen av nämndens verksamhet och intill utgången av år 1936 hade ansökningar om exportkreditgaranti beviljats för ett kreditbelopp av inalles 56 miljoner kronor. Inom detta belopp hade garantiförbindelser utställts för 45 miljoner kronor, därav statsgarantin omfattat 25.7 miljoner kronor. Den 31 december 1936 avsåge de utelöpande garantiförbindelserna krediter å tillhoppa 21.1 miljoner kronor, varav statens garanti omfattade 11.6 miljoner kronor. Garantierna avsåge ett tjugotal olika länder. I intet fall hade vid export av produkter av jordbruk och fiske förekommit garantigivning inbegripande hela kreditbeloppet, och ej heller hade förskott lämnats.

I fråga om behovet av fortsatt bemyndigande för beviljande av statlig exportkreditgaranti har nämnden hänvisat till följande av styrelsen för Sveriges allmänna exportförening den 9 december 1936 avgivna yttrande i frågan.

När det statliga exportkreditgarantisystemet år 1933 infördes i vårt land, hade den grundläggande orsaken härtill varit att söka i då rådande utomordentligt svåra läge för näringslivet och därmed sammanhängande arbetslöshet. Förhållandena inom större delen av vår exportindustri hade sedermera som bekant undergått en stark utveckling till det bättre, och endast inom en eller annan gren, främst inom stenindustrin, kunde situationen numera betecknas såsom otillfredsställande. Emellertid vore det att märka, att en del av vår exportindustri, som närmast komme i fråga vid utnyttjandet av exportkreditgarantier, alltjämt hade att kämpa med svårigheter på grund av i utlandet gällande valutarestriktioner, kontingenteringar och andra statliga restriktiva åtgärder. Dessa, som vore för handen, då exportkreditgarantisystemet infördes, hade sålunda ej avvecklats utan snarare under senaste år ytterligare utbyggts i olika länder och utgjorde därmed allvarliga hinder för ett normalt handelsutbyte.

Om sålunda dessa skäl i och för sig talade för bibehållandet av exportkreditgarantisystemet, så tillkomme ännu en omständighet att tagas i betraktande, nämligen den, att, såvitt styrelsen hade sig bekant, statliga exportkreditgarantisystemet fortfarande tillämpades i praktiskt taget alla med Sverige konkurrerande länder. Ej i något fall torde ett dylikt system ha avvecklats men däremot hade under år 1936 ytterligare utvidgningar på detta område förekommit. Under sådana förhållanden syntes det styrelsen önskvärt, att även den svenska industrien alltjämt bereddes möjlighet att, i fall av behov, använda sig av statlig exportkreditgaranti.

Exportindustrin hade från början fattat exportkreditgarantin såsom ett extraordinärt stöd avsett för sådana exportaffärer, vid vilka antingen förhållandena på vederbörande exportmarknad varit sådana, att affärer icke gärna utan exportkreditgaranti kunnat genomföras, eller avslutet varit av

sådan storleksordning, att exportkreditgaranti erfordrats. Däremot torde industrien endast i undantagsfall ha använt sig av exportkreditgaranti i samband med en fullt normal export. Då numera exporten på Ryssland i huvudsak kommit att ske mot kontant likvid, medan exportkreditgaranti ansetts erforderlig för de tidigare kreditaffärerna på detta land, vore det helt naturligt, att efterfrågan på exportkreditgaranti kommit att minska. Å andra sidan hade otvivelaktigt genom bortfallande eller avsevärd inskränkning av vissa exportföretags marknader i Spanien, Danmark, Italien m. fl. länder exportkreditgarantin blivit av stort värde för dessa företag.

För övrigt ville styrelsen framhålla, att det vore antagligt, att även i framtiden tillfällen kunde yppa sig för svensk exportindustri att deltaga i eller själv helt utföra anläggningar av sådan storlek, att de ej kunde genomföras utan exportkreditgaranti. Det vore ur svensk exportsynpunkt synnerligen önskvärt, att affärer av sistnämnda karaktär även framdeles genom exportkreditgaranti underlättades.

Med hänsyn till förenämnda synpunkter och då exportkreditnämnden under de gångna åren torde ha samlat en rik fond av erfarenhet samt då inflytande premier hittills lämnat riklig täckning för verksamhetens bedrivande och möjliggjort en ej oansenlig fondbildning, syntes en sönderbrytning av organisationen ej vara förenlig vare sig med statens eller industriens intressen. Styrelsen finge därför tillstyrka, att nuvarande exportkreditgarantisystem måtte bibehållas även under nästkommande budgetår.

Vad beträffade frågan om formerna för gällande exportkreditgarantisystem funne styrelsen icke anledning föreligga till ändring i desamma.

För egen del har exportkreditnämnden härtil anfört följande.

Såsom av exportföreningens styrelse understrukits hade den förbättring i Sveriges utrikeshandel, som under de senast förflutna två årens gynnsammare konjunkture inträtt, icke motsvarats av lättnader i gällande handelspolitiska restriktioner utomlands. Snarare hade i sådant hänseende en skärpning inträtt, i det att allt flera länder infört, bland annat, bestämmelser i valutareglerande syfte, varemot avveckling av redan bestående restriktioner hittills kommit till stånd endast i ringa omfattning. I samband därmed hade i andra länder förefintliga statliga exportkreditgarantisystem ytterligare utbyggt och andra extraordinära exportbefrämjande åtgärder vidtagits. Dessa omständigheter jämte den ytterligare ovissheten om utvecklingen av de internationella handelsförbindelserna utgjorde enligt exportkreditnämndens mening ett starkt skäl för att det statliga exportkreditgarantisystemet i Sverige icke nu borde bringas att upphöra.

Exportföreningen hade erinrat om, att genom omläggning av kreditvillkoren vid exporten på Ryssland efterfrågan på exportkreditgaranti för leveranser på nämnda land kommit att minska. Detta hade medfört, att totala antalet nya ansökningar om exportkreditgaranti, som under år 1935 utgjort 184, för år 1936 endast varit 116. Däremot utvisade det sammanlagda kreditbeloppet av under år 1936 beviljade ansökningar, 17.4 miljoner kronor, en stegring i förhållande till motsvarande siffra för år 1935, som var 13.7 miljoner kronor. Denna ökning hade sin grund i att nämnden under år 1936 beviljat några ansökningar på mycket betydande belopp. Den största garantin hade avsett entreprenadarbete i Lettland i samband med svenska industrileveranser av en omfattning, som svenska entreprenadföretag tidigare icke utan samverkan med utländska entreprenadföretag åtagit sig.

I premier hade exportkreditnämnden under de gångna verksamhetsåren intill den 1 januari 1937 uppburit sammanlagt 924,000 kronor, medan i skadeersättningar utbetalats 70,000 kronor, varav 60,000 kronor senare av nämnden återvunnits. Kostnaderna för nämndens verksamhet hade utgjort 142,000 kronor. Av det influtna premiebeloppet hänförde sig 610,000 kronor till garantier, för vilka statens ansvar upphört. Såsom exportföreningen framhållit, hade sålunda inflytande premier möjliggjort en ej oansenlig fondbildning. Att härav draga några tillförlitliga slutsatser angående det slutliga resultatet av nämndens verksamhet låte sig emellertid med hänsyn till utestående garantier givetvis ej göra.

Med hänvisning till vad sålunda anförts finge exportkreditnämnden förorda, att nämndens verksamhet måtte utsträckas att omfatta jämväl budgetåret 1937/1938.

Någon ändring i gällande författningsbestämmelser för exportkreditnämndens verksamhet ansåge nämnden icke vara av behovet påkallad.

Statskontoret har i utlåtande den 22 januari 1937 förklarat, att exportkreditnämndens framställning icke givit ämbetsverket anledning till erinran.

Kommerskollegium har i utlåtande den 23 januari 1937 anført, att bärande skäl enligt kollegii mening av exportkreditnämnden och Sveriges allmänna exportförening anförts för att nämndens verksamhet måtte fortsättas jämväl under budgetåret 1937/1938. Maximum för den sammanlagda kreditgarantisumman, däri inberäknade de belopp, vartill garantier beviljats eller kunde komma att före utgången av löpande budgetår beviljas, syntes böra bibehållas vid det nuvarande beloppet, 35 miljoner kronor. Någon ändring i gällande författningsbestämmelser i ämnet funne kollegium ej påkallad.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till det handelspolitiska läget och vad i ärendet i övrigt framhållits tillstyrker jämväl jag, att den statliga exportkreditgarantiverksamheten fortsattes under nästkommande budgetår. Vid verksamhetens fortsatta bedrivande synes dock på grund av rådande konjunkturer en viss varsamhet böra iakttagas. Sålunda torde böra undvikas garantigivning, som kan leda till en icke önskvärd utveckling av det inhemska konjunkturläget eller som uppmuntrar en på grund av rådande betalningsförhållanden eljest olämplig export. Jag förordar, att maximum för den sammanlagda kreditgarantisumman, däri inräknade de belopp, vartill garantier beviljats eller kunna komma att före utgången av löpande budgetår beviljas, bestämmas till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 35 miljoner kronor. Även övriga nu gällande bestämmelser för verksamheten torde böra bibehållas oförändrade.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att svenska staten må, i överensstämmelse med nu gällande bestämmelser, under tiden till och med utgången av budgetåret 1937/1938 till belopp av högst 35 miljoner kronor

— däri inberäknade de belopp, vartill garantier beviljats eller må komma att före utgången av nu löpande budgetår beviljas — iklädas betalningsansvar för till utlandet levererade inhemska alster av industri, jordbruk och fiske.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Elin Sjöcrona.